

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 2(12), 2023

Мукачево

УДК 021.2:027.7:355.01(045)

Вишневська А.В.здобувач вищої освіти
спеціальності «Інформаційна,
бібліотечна, архівна справа,
Мукачівський державний університет**Мовчан К.М.**директор Наукової бібліотеки МДУ,
старший викладач кафедри філологічних
дисциплін та соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У контексті військових конфліктів, роль університетських бібліотек як осередків збереження культурної спадщини, навчання та виховання набуває особливого значення. Ця стаття аналізує, як бібліотеки можуть виконувати виховні функції у часи війни, підтримуючи студентську та академічну спільноту, забезпечуючи доступ до необхідної інформації та формуючи міцний громадський дух.

Ключові слова: бібліотека університету, війна, виховання, культурна спадщина, психологічна підтримка, інформаційна компетентність.

In the context of military conflicts, the role of university libraries as centers of preservation of cultural heritage, learning and education acquires special importance. This article examines how libraries can fulfill educational functions in times of war, supporting the student and academic community, providing access to needed information, and building a strong community spirit.

Keywords: university library, war, education, cultural heritage, psychological support, information competence.

В умовах військового конфлікту, роль університетської бібліотеки розширюється далеко за рамки звичайної освітньої діяльності. Бібліотека стає місцем, де зберігається не тільки академічний, а й культурний та історичний контекст нації, що особливо важливо під час війни.

Університетські бібліотеки відіграють ключову роль у збереженні історичних документів, книг, манускриптів та інших матеріалів, які є невід'ємною частиною культурної спадщини нації, зберігання цих матеріалів у безпечних форматах набуває особливого значення. Збереження культурної

спадщини в умовах війни в Україні є складним та важливим завданням, яке вимагає від університетських бібліотек інноваційних підходів та тісної співпраці з громадськістю та міжнародними партнерами. Завдяки зусиллям бібліотек, українська культурна спадщина не тільки зберігається, а й продовжує бути доступною та значущою для наступних поколінь. Зокрема, після лютого 2022р., з метою збереження цінного фонду, бібліотеки інтенсифікували процес цифровізації рідкісних книг, рукописів, карт, історичних документів та організували доступні онлайн платформи для збереження цифрових копій культурної спадщини.

В східних областях України бібліотеки перемістили цінні документи та книги до більш безпечних місць. Як показала практика, бібліотеки не мали достатніх ресурсів і досвіду збереження культурної спадщини в умовах війни, тому, книгозбірні активізували співпрацю з зарубіжними бібліотеками для обміну знаннями та ресурсами у галузі збереження культурних цінностей, запрошували волонтерів для допомоги у процесах каталогізації, цифровізації, та збереження.

Сучасна бібліотека закладу вищої освіти – це бібліотека суспільства знань, складний системотворний соціально-комунікаційний комплекс, який в умовах інформаційного суспільства розглядається не лише як виробник інформаційних продуктів і бібліотечних послуг, а й забезпечує освітні, наукові, культурні, соціальні потреби користувачів, здійснює продуктування нових ідей та знань[1]. З лютого 2022 року, українські бібліотеки зіткнулися з необхідністю адаптації до нових реалій для підтримки навчального процесу. Це стало викликом, що потребував оперативності, креативності та гнучкості у забезпеченні доступу до освітніх ресурсів і підтримці студентів і викладачів. Відразу ж бібліотеки почали активно розвивати та адаптувати цифрові сервіси:

- розширяти доступ до електронних книг, наукових статей та навчальних матеріалів;
- надавати онлайн-консультації і підтримку здобувачам і викладачам;
- організовувати вебінари та майстер-класи для розвитку навичок,

важливих для дистанційного навчання.

Отже, бібліотеки продемонстрували здатність швидко адаптуватися до змінюваних умов:

– продовжують надавати доступ до наукових ресурсів, що є критично важливим у часи, коли традиційні освітні процеси порушені;

– забезпечують доступ до онлайн баз даних, електронних книг та інших навчальних матеріалів що суттєво допомагає здобувачам і викладачам продовжувати освіту навіть у непростих умовах;

– сприяють розвитку критичного мислення, надаючи доступ до різноманітних джерел інформації, включаючи історичні, політичні та сучасні аналітичні матеріали. Це допомагає формувати обізнане ставлення до подій, що відбуваються, і сприяє об'єктивному аналізу ситуації. Навіть у часи війни, бібліотеки залишаються центрами досліджень та інновацій, надаючи необхідні ресурси та підтримку для наукових робіт, що має важливе значення для розв'язання сучасних викликів.

У часи війни, роль бібліотек у психологічній підтримці не може бути недооцінена. Університетські бібліотеки в Україні відіграють ключову роль у психологічній підтримці студентів та викладачів під час війни. Ці інституції трансформуються з традиційних осередків зберігання знань до місць емоційного притулку та психологічної реабілітації. Бібліотеки використовують свої простори для створення відчуття безпеки та спокою. Так, Наукова бібліотека Мукачівського державного університету (НБ МДУ) облаштувала в своїх приміщеннях спеціальні зон для релаксації та відновлення дітей, які тимчасово покинули домівки, намагались створювати заспокійливе та комфортне середовище для внутрішньо переміщених осіб (ВПО). В роботі з маленькими дітьми застосовували арт-терапію, музикотерапію, та інші форми психологічної реабілітації.

Для здобувачів, викладачів, ВПО працівники НБ МДУ проводили культурні заходи як засіб психологічної розрядки. З метою залучення користувачів до читання книг здобувачі вищої освіти спеціальності

«Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» створили в гуртожитку полицку обміну прочитаними книгами «Букросінг». Організація таких заходів допомагає людям, які переживають страшні дні зануритися у світ літератури, тимчасово відволікаючись від навколишніх проблем.

Університетські бібліотеки України ефективно адаптувалися до умов війни, забезпечуючи важливу підтримку навчальному процесу. Через цифрову трансформацію, гнучкість, емоційну підтримку, співпрацю та фокус на інформаційну грамотність, вони продовжують бути важливими осередками освіти та підтримки громади у ці складні часи. Бібліотеки мають важливу виховну роль у часи війни, яка включає збереження культурної спадщини, підтримку освіти та наукових досліджень, формування критичного мислення, психологічну підтримку, сприяння інформаційній компетентності, залучення до громадського діалогу, та адаптацію до нових умов. Їхня діяльність вносить вагомий вклад у підтримку стійкості спільноти під час війни та її відновлення після завершення конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус В. С. Бібліотека – рівновекторний навігатор у соціально-комунікаційному просторі закладу вищої освіти [Електронний ресурс] / В. С. Білоус. – Режим доступу: https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4577/%d0%9e%d0%b4%d0%b5%d1%81%d0%b0%202019_%d0%91%d1%96%d0%bb%d0%be%d1%83%d1%81.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Наукове видання
НАУКА МАЙБУТНЬОГО
 Збірник наукових праць студентів,
 аспірантів та молодих вчених

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023. – Вип. 2(12). – 167 с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
 «Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 20.12.2023 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 87

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
 вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
 тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
 Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
 видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>